

in gevallen van maagzweer ontbreken van zoutzuur iets wat nog steeds door sommigen wordt ontkend, maar ook volgens mijn ervaring niet zoo heel zeldzaam is. De behandeling wordt vrij goed besproken, al is het de vraag, of de kuur van LEUBE nu werkelijk zoo ideaal is. Misschien ware het gewenscht geweest er nog meer den nadruk op te leggen, dat ook na heelkundige behandeling de zieken lang niet steeds en ook niet voor goed van hun klachten verlost behoeven te zijn.

Na de bespreking van de maagzweer wordt kort de maagkanker behandeld. Ook hier wordt de grootste waarde voor de diagnose aan het onderzoek met röntgenstralen gehecht. Het onderzoek van den maaginhoud kan in sommige gevallen een verhoogd zoutzuur-gehalte aanwijzen. Verborgen bloedingen kunnen ontbreken. Van alle scheikundige en serologische kankerreacties heeft alleen de anti-trypsine-reactie eenige waarde. Het ware te wenschen, dat, zooals BOEKELMAN eischt, ook de geringste maagklachten bij menschen boven het 40ste jaar met een geheel volledig maagonderzoek werden nagegaan; dan zouden er meer zieken door operatie genezen kunnen worden. BOEKELMAN raadt aan bij lijders aan achylie, ook al is met röntgenstralen geen afwijking in de motiliteit te vinden, dit onderzoek bij oudere patiënten te herhalen om geen beginnenden kanker over het hoofd te zien. Dit zijn slechts zeer enkele punten uit dit belangrijke en praktische boekje. Wij mogen, den schrijver er mede gelukwenschen en hopen, dat alle geneeskundigen het zullen lezen en de vele nuttige wenken ter harte zullen nemen. Dan zullen er minder „maagneurosen” dood bloeden en meer kankerpatiënten gered worden.

KOOPMAN.

Moderne aphorismen uit de interne kliniek, door arts A. F. SOER. Tweede Bundel. Rotterdam, W. L. en J. BRUSSE'S Uitgevers-Maatschappij.

Van A. F. SOER is het „Supplement” op zijn voor eenige jaren in het licht gegeven „Moderne aphorismen uit de interne kliniek” verschenen: een bundeltje knap geformuleerde stellingen. Dit boekje is waard om met aandacht te worden genoten; de grepen hier en daar in de kliniek zijn inderdaad zóó kritisch gedaan, geven blijk van zóó'n praktischen kijk op de feiten, die aan het ziekbed zich voordoen, en zijn daardoor zóó leerrijk, dat ik ieder collega kan aanbevelen, met dezen tweeden bundel aphorismen kennis te maken.

De inwendige geneeskunde leent zich wel in het bijzonder voor kernachtige ópmerkingen — om niet te zeggen: kernwoorden — zooals hier zijn bijeengebracht; met name wil ik het onderwerp „Diabetes” als één uit de vele andere noemen. Overigens is het geheel zóó aanlokkelijk, dat men zou wenschen, dat ook van de verdere onderdeelen der geneeskundige wetenschap dergelijke leuke, doch tevens leerrijke dictaten eerlang het licht zouden aanschouwen.

Is niet voortreffelijk van raakheid onder het hoofdstuk gonorrhoe: „Nog geen Marconi = de urine is nog niet vrij van draden;” en:

„Misschien ware de volgende climax onverstaanbaar genoeg: Marconi, bijna Marconi, touwslagerij”.

Is het niet zeer nuttig om door dien enkelen regel van RICORD: „On sait quand une chaudepisse commence, Dieu sait quand elle finit”, de meest nauwkeurige behandeling te eischen van de gonorrhoe? Waaraan, ter grootere leering nog, de verrukkelijke inval van denzelfden venereoloog had toegevoegd kunnen worden: „Pour moi l'entrée au Paradis n'a rien de séduisant, tant je craigne d'y rencontrer les nombreux blennorragiens que je n'ai pas guéris”.

Kan in levendiger woorden worden herinnerd aan het post-syphilitisch trio: „een sexueele ongepastheid ware nog wel anders te straffen dan door aneurysma, tabes of dementia paralytica”?

Treffende geneeskundige werkelijkheden vinden wij in de 2¹/₂ bladzijden „Varia”, die het belangwekkende boekje besluiten. Wordt niet inderdaad met de diagnose malaria, influenza, reumatiek gesold en is niet menig kind met pyelitis naar een malaria-vrije streek gezonden, terwijl de beurs van de ouders meer van dat verblijf wist dan het nierbekken van het kind?

En hoe treft dit kwartet in zijn sobere opeenvolging: Bij elken bewusteloze holt men om een dokter.

In een bokswedstrijd is bewusteloosheid het summum.

Iemand met opzet bewusteloos slaan is even onsportief als ruw.

De grootste clinicus zal in vermaardheid bij het groote publiek mijlen achterblijven bij den kampioen-bokser....

Ongetwijfeld zou dit geschrift weer ten volle de belangstelling hebben gehad van wijlen prof. PEL, die het voorwoord bij den eersten bundel schreef.

Mijn vriend SOER wensch ik toe, dat de oplaag van dit Supplement binnen korten tijd zal zijn uitverkocht. Of is het niet een vreugdevol verschijnsel, als een onzer midden uit het leven der praktijk, een dergelijke bijeenlezing vermag te geven?

K. A. ROMBACH.

Dr. A. SOPP, *Suggestion und Hypnose*. Dritte Aufl. Leipzig. CURT KABITZSCH, 1922. Prijs 21 mark.

Dit boekje maakt deel uit van een reeks kleine geschriftjes, die bedoelen te zijn een „Ärztliche Beratung zur Ergänzung der Sprechstunde”; zij zijn bestemd, om den patiënten in handen gegeven te worden, en daardoor de taak van den arts te verlichten. Van denzelfden schrijver verschenen ook werkjes over chronischen darmkatarrh en darmparasieten, chronische obstipatie en haemorrhoiden, jicht en hygiënische voeding.

In dit boekje wordt een populaire uiteenzetting van suggestie en hypnose gegeven. Zeer in het kort wordt beider beteekenis voor de behandeling van verschillende ziekten besproken, toegelicht met enkele voorbeelden. Alle ziekte-toestanden, die min of meer langs auto-suggestieven weg ontstaan, zijn volgens den schrijver geschikt voor hypnotische behandeling. Hieronder worden genoemd verschillende nerveuze aandoeningen, en verder gevallen van chronische obstipatie, sommige vormen van huiduitslag en